

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA DO PIERWSZEGO WYDANIA	5
PRZEDMOWA DO DRUGIEGO WYDANIA	5
WYKAZ SKRÓTÓW	7
WAŻNIEJSZA LITERATURA	11
WIADOMOŚCI WSTĘPNE	19
1. Znaczenie nauki prawa rzymskiego — 2. Postulaty i podział prawa — Mnogość systemów rzymskiego prawa prywatnego — 3. Zakres wykładu	

Część pierwsza

HISTORIA ŹRÓDEŁ PRAWA RZYMSKIEGO

Wstęp: Rodzaje źródeł prawa rzymskiego oraz ich fazy rozwojowe . .	30
Rozdział I: Źródła prawa rzymskiego w okresie wczesnej republiki . .	32
1. Podłoże gospodarczo-społeczne epoki — 2. Prawo zwyczajowe (<i>mos maiorum</i>) — <i>Fas</i> i <i>ius</i> — <i>Leges regiae</i> — <i>Ius non scriptum</i> — 3. Ustawodawstwo XII tablic — 4. Ustawy (<i>leges rogatae</i>) — 5. Utworzenie pretury — Uchwały senatu (<i>senatus consulta</i>) — 6. <i>Ius civile</i> — Interpretacja prawa — 7. Jurysprudencja pontyfików	
Rozdział II: Źródła prawa rzymskiego w okresie późnej republiki . .	52
1. Podłoże gospodarczo-społeczne epoki — 2. Ustawy i uchwały senatu — Edykt pretorski — <i>Ius honorarium</i> — 3. <i>Praetor peregrinus</i> — <i>Ius gentium</i> — 4. Jurysprudencja świecka	
Rozdział III: Źródła prawa rzymskiego za czasów pryncypatu . . .	75
1. Podłoże gospodarczo-społeczne epoki — 2. Działalność ustawodawcza zgromadzeń ludowych i senatu — <i>Edictum Salvianum</i> — <i>Leges datae</i> i <i>leges dictae</i> — 3. Rozporządzenia cesarskie (<i>constitutiones principum</i>) — 4. Prawo państwowe i prawo ludowe — 5. Jurysprudencja klasyczna	
Rozdział IV: Źródła prawa rzymskiego za czasów dominatu . . .	105
1. Podłoże gospodarczo-społeczne epoki — 2. Ustawodawstwo cesarskie — Ustawy o cytowaniu — 3. <i>Ius</i> i <i>leges</i> — Zbiory źródeł i kodyfikacje prawa — 4. Prawnicza literatura poklasyczna i szkoły prawa — 5. Kodyfikacja Justyniana	
Zakończenie: Losy prawa rzymskiego po kodyfikacji justyniańskiej na wschodzie i na zachodzie	131
1. Opracowania bizantyjskie prawa justyniańskiego — 2. Prawo rzymskie na zachodzie Europy	

Część druga

RZYMSKI PROCES CYWILNY

Rozdział I: Pojęcie i znaczenie procesu w prawie rzymskim . . .	144
1. Pojęcie procesu cywilnego — 2. Skarga (<i>actio</i>) — Znaczenie i charakter rzymskiego procesu cywilnego	

Rozdział II: Przegląd historycznego rozwoju rzymskiego postępowania cywilnego 146

1. Historia i ogólny rozwój postępowania sądowego w Rzymie — 2. *Iudicium legitimum* — *Iudicium imperio continens* — *Cognitio extra ordinem*

Rozdział III: Cechy charakterystyczne procesu zwyczajnego 148

1. Podział postępowania na dwie fazy: *in iure* oraz *in iudicio* — 2. Obowiązek stawienia się w sądzie — Zasadzenie pieniężne

Rozdział IV: Organizacja sądownictwa 152

2. *Iurisdictio* — 2. Miejsce i czas wykonywania sądownictwa — 3. Stanowisko sędziego w procesie rzymskim — Rodzaje sądów — 4. Właściwość sądów

Rozdział V: Proces legisakcyjny X 157

1. Cechy charakterystyczne procesu legisakcyjnego — 2. Bieg postępowania w procesie legisakcyjnym — 3. Rodzaje legisakcji — *Legis actio sacramento* — 4. *Legis actio per iudicis arbitrive postulationem* — *Legis actio per condictionem* — 5. Środki egzekucyjne: *legis actio per manus iniectionem* — *Legis actio per pignoris captionem*

Rozdział VI: Proces formułkowy X 166

1. Postępowanie *per sponsonem* — Przyczyny reformy, geneza formułki i podstawa formalna procesu jako *iudicium legitimum* — 2. Różnice i zalety postępowania formułkowego w stosunku do procesu legisakcyjnego

- a. Postępowanie *in iure* 169

3. Bieg postępowania — Wszczęcie procesu — 4. Istota formułki i jej części składowe — 5. *Intentio* oraz *demonstratio* — 6. *Condemnatio* oraz *adiudicatio* — 7. *Exceptio* oraz *praescriptio* — Brzmienie formuły przy *compensatio* oraz *deductio* — 8. Znaczenie formułki jako czynnika rozwoju prawa — Powództwa pretorskie — 9. *Litis contestatio* i jej charakter umowny

- b. Postępowanie *in iudicio* 184

10. *Plus petitio* — *Arbitratus* sędziego — Znaczenie dobrej wiary w procesie — 11. Postępowanie dowodowe — 12. Wyrok i jego prawomocność — 13. Środki prawne stanowiące surogat apelacji — 14. Zastępstwo procesowe

Rozdział VII: Egzekucja w postępowaniu zwyczajnym 194

1. Ogólne przesłanki egzekucji — Egzekucja osobista — 2. Egzekucja majątkowa — Sprzedaż uniwersalna majątku (*venditio bonorum*) oraz upadłość (*cessio bonorum*)

Rozdział VIII: System skarg w rzymskim postępowaniu cywilnym . . . 197

1. Rodzaje skarg (powództw)

Rozdział IX: Ochrona pozaprocessowa X 205

1. *Missio in possessionem* — *Stipulationes praetoriae* — 2. *Restitutio in integrum* — 3. Pojęcie interdyktu i postępowanie interdyktowe — 4. Rodzaje interdyktów

Rozdział X: Proces kognicyjny X 210

1. Pojęcie i geneza procesu kognicyjnego — 2. Ustrój sądowy i wszczęcie procesu — 3. Rozprawa i wyrok — Apelacja i proces reskryptowy — 4. Egzekucja wyroku

Część trzecia

SYSTEM RZYMSKIEGO PRAWA PRYWATNEGO W ZARYSIE

DZIAŁ I: PRAWO OSOBOWE I CZYNNOŚCI PRAWNE 219

TYTUŁ I: PRAWO OSOBOWE 219

A. Osoby fizyczne 219

Rozdział I: Pojęcie osoby i zdolności prawnej X 219

1. Pojęcie osoby i jej rodzaje — 2. Początek i koniec osobowości człowieka — 3. Zdolność prawna i jej wymogi

Rozdział II: *Status libertatis* 222

1. Wolni i niewolnicy — Stanowisko prawne niewolnika — 2. Powstanie niewoli — 3. Zgaśnięcie niewoli — Sposoby wyzwolenia — 4. Ograniczenia wyzwalań niewolników — 5. Stanowisko prawne wyzwolenców — Prawo patronatu — 6. Półwolni

Rozdział III: <i>Status civitatis</i>	233
1. Obywatele rzymscy (<i>cives Romani</i>) — Nabycie i utrata rzymskiego prawa obywatelstwa — 2. Latynowie (<i>Latini</i>) — 3. Cudzoziemcy (<i>peregrini</i>)	
Rozdział IV: <i>Status familiae</i>	240
1. Rodzina agnacyjna — Pokrewieństwo agnacyjne 2. Kognacja — Powinowactwo	
Rozdział V: Cześć obywatelska (<i>existimatio</i>)	243
1. Pojęcie <i>existimatio</i> i rodzaje jej uszczuplenia — 2. <i>Infamia</i> (niesława) — 3. <i>Turpitude</i> i nota cenzorska	
Rozdział VI: Zdolność do czynności prawnych X	245
1. Pojęcie i okoliczności ograniczające zdolność do czynności prawnych — 2. Pleć i wiek — 3. Wpływ chorób na zdolność do czynności prawnych — Marnotrawstwo	
B. Osoby prawne	249
Rozdział VII: Pojęcie osoby prawnej i jej rodzaje	249
1. Pojęcie osoby prawnej — 2. Korporacja (<i>universitas personarum</i>) — 3. Fundacja (<i>universitas rerum</i>)	
TYTUŁ II: CZYNNOSCI PRAWNE	253
Rozdział VIII: Pojęcie i podział czynności prawnych	253
1. Pojęcie czynności prawnych — Nabycie prawa — 2. Podział czynności prawnych — 3. Wymogi ważności aktu prawnego — 4. Nieważność i zaskarżalność aktów prawnych	
Rozdział IX: O oświadczeniach woli	258
1. Sposoby oświadczenia woli — Czynności konkludentne — Milczenie — 2. Niezgodność woli z oświadczeniem — 3. Pobudka przy czynnościach prawnych	
Rozdział X: Treść czynności prawnych	265
1. Części składowe czynności prawnych — 2. Ograniczenie skuteczności aktu prawnego — Warunek — Termin — Polecenie	
Rozdział XI: Zastępstwo	270
1. Pojęcie i rodzaje zastępstwa — 2. Dopuszczalność zastępstwa	
DZIAŁ II: PRAWO RODZINNE	273
Wstęp: Podział prawa rodzinnego	273
TYTUŁ I: PRAWO MAŁŻENSKIE	274
Rozdział I: Pojęcie i formy zawarcia małżeństwa	274
1. Pojęcie małżeństwa — Konkubinaty — 2. Zaręczyny — 3. <i>Conventio in manum</i> — 4. Formy zawarcia małżeństwa	
Rozdział II: Wymogi ważności małżeństwa	280
1. <i>Consensus</i> i <i>pubertas</i> — 2. <i>Conubium</i>	
Rozdział III: Skutki prawne małżeństwa	283
1. Stanowisko prawne żony — 2. Stosunki osobiste pomiędzy małżonkami — 3. Stosunki majątkowe pomiędzy małżonkami	
Rozdział IV: Posag	286
1. Pojęcie i formy ustanowienia posagu — 2. Rodzaje posagu — 3. Stosunki dotychczasowe w czasie trwania małżeństwa — 4. Historyczny rozwój zwrotu posagu — 5. Darowizny między małżonkami	
Rozdział V: Rozwiązanie małżeństwa	292
1. Przyczyny rozwiązania małżeństwa — Rozwód przy <i>conventio in manum</i> — 2. Rozwód przy małżeństwie <i>sine manu</i> — 3. Powtórne małżeństwo	
TYTUŁ II: WŁADZA OJCOWSKA	296
Rozdział VI: Powstanie władzy ojcowskiej	296
1. Źródła władzy ojcowskiej — Urodzenie — 2. <i>Legitimatio</i> — 3. Przysposobienie	
Rozdział VII: Treść władzy ojcowskiej	299
1. Stosunki osobiste pomiędzy ojcem a dziećmi — 2. Stosunki majątkowe pomiędzy ojcem a dziećmi	

Rozdział VIII: Zgaśnięcie władzy ojcowskiej	304
1. Dobrowolne pozbowienie się władzy ojcowskiej — 2. Zgaśnięcie władzy ojcowskiej z mocy przepisów prawa	
TYTUŁ III: OPIEKA	305
Rozdział IX: Opieka nad niedojrzałymi i kobietami	305
1. Pojęcie i cel opieki — 2. Rodzaje opieki — 3. <i>Tutela impuberum</i> i sposoby jej ustanowienia — 4. Niezdolność do sprawowania opieki i możliwość zwolnienia się od tego obowiązku — 5. Sprawowanie opieki — Obowiązki opiekuna — 6. Ochrona prawna i zgaśnięcie opieki — 7. Opieka nad kobietami	
Rozdział X: Kuratela	311
1. <i>Cura furiosorum</i> oraz <i>cura prodigi</i> — 2. Inne wypadki kuratel	
DZIAŁ III: PRAWO RZECZOWE <i>bona</i>	313
Rozdział I: O przedmiotach prawa	313
1. Pojęcie i rodzaje rzeczy — 2. <i>Res mancipi</i> i <i>res nec mancipi</i> — 3. Rzeczy w obęgu i rzeczy wyjęte z obęgu — 4. Rzeczy ruchome i nieruchome — 5. Rzeczy pojedyncze, złożone i zbiorowe — 6. Rzeczy zamienne i niezamienne — Rzeczy zużywalne i nieużywalne — 7. Rzeczy podzielne i niepodzielne — Rzeczy główne i uboczne — 8. Owoce (<i>fructus</i>) — 9. Podział praw rzeczowych	
Rozdział II: Posiadanie	320
1. Pojęcie posiadania i jego stosunek do własności — 2. Rodzaje posiadania — 3. Nabycie i utrata posiadania — 4. Ochrona posiadania	
Rozdział III: Własność	329
1. Historyczny rozwój własności i jej rodzaje — 2. Treść prawa własności i jej ograniczenia — 3. Współwłasność — 4. Sposoby nabycia własności — Zawłaszczenie — 5. Połączenie — <i>Accessio</i> — 6. Znalezienie skarbu i nabycie owoców — 7. Przeistoczenie (przerobienie) rzeczy — <i>Specificatio</i> — 8. Zasiedzenie: pojęcie i cel instytucji — <i>Usucapio</i> i <i>longi temporis praescriptio</i> — 9. Zasiedzenie w prawie justyniańskim — 10. Nabycie pochodne własności wedle <i>ius civile</i> : manypacja oraz <i>in iure cessio</i> — 11. Nabycie własności pochodne wedle <i>ius gentium</i> : tradycja — 12. Nabycie własności pochodne przez zarządzanie władzy — 13. Utrata prawa własności — 14. Ochrona prawa własności — <i>Rei vindicatio</i> — Rozwój zastosowania w procesie skargi wydobywczej — 15. Czynna i bierna legitymacja w procesie wydobywczym tudzież związek z <i>actio ad exhibendum</i> — 16. Obrona pozwanego i rozmiar jego odpowiedzialności — 17. <i>Actio negatoria</i> — 18. <i>Actio Publiciana</i> : pojęcie powództwa i jego stosunek do <i>rei vindicatio</i> — 19. Zakres zastosowania i względność ochrony za pomocą <i>actio Publiciana</i>	
Rozdział IV: Prawa na rzeczy cudzej	354
1. Służebności — Pojęcie i podział służebności — 2. Zasady dotyczące służebności — 3. Podział i rodzaje służebności gruntowych — 4. Służebności osobiste — Użytkowanie — 5. <i>Usus</i> — <i>Habitatio</i> — <i>Operae servorum et animalium</i> — 6. Powstanie i zgaśnięcie służebności — 7. Ochrona służebności — <i>Actio confessoria</i> — 8. Ochrona posesoryjna służebności — 9. <i>Ius in agro vectigali</i> oraz emfiteuza — Pojęcie i historyczny rozwój emfiteuzy — 10. Stanowisko prawne emfiteuty oraz powstanie i zgaśnięcie dzierżawy wieczystej — 11. <i>Superficies</i> (prawo zabudowy, budowli, powierzchni) — Pojęcie i treść prawa powierzchni — 12. Prawo zastawu — Pojęcie i charakter prawa zastawu tudzież jego rozwój historyczny — 13. Powstanie, rozciągłość i zgaśnięcie zastawu — 14. Realizacja zastawu — 15. Wieleść zastawników — Pierwszeństwo — Prawa wierzycieli następnych — 16. Ochrona prawa zastawu	
DZIAŁ IV: ZOBOWIĄZANIA	375
Rozdział I: Pojęcie i podział zobowiązań	375
1. Pojęcie zobowiązania — Dług i odpowiedzialność — 2. Istota i treść zobowiązania — 3. Podział zobowiązań — 4. Podział zobowiązań ze względu na źródło powstania — 5. Podział zobowiązań ze względu na naturę stosunku obligacyjnego — 6. Podział zobowiązań ze względu na sankcję	
Rozdział II: Przedmiot zobowiązania	382
1. Wymogi przedmiotu świadczenia — 2. Zobowiązania specyficzne i gatunko-	

we — 3. Zobowiązania przemienne (alternatywne) i upoważnienie przemienne (<i>facultas alternativa</i>) — 4. Zobowiązania podzielne i niepodzielne — 5. Świadczenia uboczne i odsetki — 6. Miejsce i czas świadczenia	
Rozdział III: Zmiany w przedmiocie świadczenia	386
1. Wynagrodzenie szkody — 2. Odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę — 3. Kara umowna — 4. Zwioka (<i>mora</i>)	
Rozdział IV: O powstaniu zobowiązań z umów	395
1. Źródła zobowiązań w dawnym prawie rzymskim — 2. Umowy — <i>Pacta</i> — 3. Kontrakty — 4. Rozszerzenie systemu kontraktowego	
Rozdział V: Kontrakty werbalne (słowne)	398
1. Pojęcie kontraktów werbalnych — <i>Dotis dictio</i> — <i>Iusjurandum liberti</i> — 2. Stypulacja i jej wymogi formalne — 3. Przedmiot i funkcje stypulacji — 4. Ochrona stypulacji — 5. Stypulacja jako źródło zobowiązania abstrakcyjnego — <i>Cautio</i>	
Rozdział VI: Kontrakty literalne (pisemne)	403
1. Rodzaje kontraktów pisemnych — 2. <i>Expensilatio</i> — Jej forma i znaczenie oraz przedmiot i skutki — 3. <i>Chirographa</i> i <i>syngrapha</i>	
Rozdział VII: Kontrakty realne (rzeczowe)	405
1. Rodzaje i charakter kontraktów realnych	
a. <i>Mutuum</i> (pożyczka)	405
2. Pojęcie kontraktu i <i>mutui datio</i> — 3. Przedmiot pożyczki i obowiązki dłużnika — 4. Skutki prawne pożyczki — 5. Rodzaje pożyczki	
b. <i>Fiducia</i> (umowa powiernicza)	409
6. Pojęcie i skutki umowy — 7. Sposoby zastosowania fiducji	
c. <i>Depositum</i> (kontrakt przechowania)	411
8. Pojęcie i powstanie kontraktu — 9. Obowiązki depozytariusza i deponenta — 10. Szczególne rodzaje depozytu	
d. <i>Commodatum</i> (kontrakt użyczenia)	413
11. Pojęcie i powstanie kontraktu — 12. Obowiązki komodatariusza i komodanta — 13. <i>Precarium</i>	
e. <i>Pignus</i> (kontrakt zastawu ręcznego)	415
14. Pojęcie i powstanie kontraktu — 15. Obowiązki kontrahentów	
Rozdział VIII: Kontrakty konsensualne	417
1. Rodzaje i charakter kontraktów konsensualnych	
a. <i>Emptio-venditio</i> (kontrakt kupna-sprzedaży)	418
2. Pojęcie i historyczny rozwój kontraktu — 3. Wymogi istotne kontraktu — 4. Skutki kontraktu kupna-sprzedaży — Obowiązki sprzedawcy — 5. Obowiązki kupującego i uprawnienia sprzedawcy w razie niewypłacalności kupującego — 6. Umowy dodatkowe przy kontrakcie kupna-sprzedaży — 7. Rozwiązanie kontraktu kupna-sprzedaży	
b. <i>Locatio-conductio</i> (kontrakt najmu)	424
8. Pojęcie i historyczny rozwój kontraktu — 9. Najem rzeczy (<i>locatio-conductio rei</i>) — Pojęcie i powstanie kontraktu — 10. Obowiązki stron i rozwiązanie kontraktu — 11. Najem usług (<i>locatio-conductio operarum</i>) — Pojęcie i powstanie kontraktu — 12. Obowiązki stron i rozwiązanie kontraktu — 13. Najem dzieła (<i>locatio-conductio operis faciendi</i>) — Pojęcie i powstanie kontraktu — 14. Skutki najmu dzieła — <i>Lex Rhodia de tactu</i>	
c. <i>Societas</i> (kontrakt spółki)	430
15. Pojęcie i historyczny rozwój kontraktu — 16. Powstanie, skutki oraz rozwiązanie kontraktu spółki	
d. <i>Mandatum</i> (kontrakt zlecenia)	431
17. Pojęcie i powstanie kontraktu — <i>Mandatum qualificatum</i> — 18. Skutki prawne i rozwiązanie kontraktu zlecenia	
Rozdział IX: Kontrakty realne nienazwane (<i>contractus reales innominati</i>)	437
1. Geneza i typy kontraktów realnych nienazwanych — 2. Poszczególne kontrakty realne nienazwane w prawie justyniańskim — 3. Skutki kontraktów realnych nienazwanych w prawie justyniańskim	
Rozdział X: <i>Pacta</i>	441

1. Geneza i podział tzw. <i>pacta vestita</i> — <i>Pacta adiecta</i> — 2. <i>Pacta praetoria</i> i ich rodzaje — <i>Pactum de tutelurando</i> — 3. <i>Constitutum debiti</i> , pojęcie i ochrona umowy, tudzież wymogi ważności umowy i jej funkcja — 4. <i>Recepta</i> — 5. <i>Pacta legitima</i> — Kompromis — <i>Pollicitatio dotis</i> — 6. Umowa darowizny (<i>pactum de donatione</i>) — Pojęcie i sposoby dokonania darowizny — Ograniczenia darowizny	
Rozdział XI: <i>Quasi-contractus</i>	448
1. <i>Quasi-contractus</i> w Instytucjach justyniańskich — 2. <i>Negotiorum gestio</i> — Pojęcie i geneza — 3. Warunki powstania oraz skutki i sankcje <i>negotiorum gestio</i> — 4. Niestusne wzbogacenie — <i>Condictio</i> — 5. Zastosowanie kondykcji w praktyce i jej rodzaje — 6. Przypadkowa wspólność majątkowa (<i>communitio incidens</i>) — 7. Zobowiązania powstałe z objęcia opieki (<i>tutela</i>) oraz z objęcia spadku (<i>aditio hereditatis</i>)	
Rozdział XII: Delikty prawa cywilnego	455
1. Historyczny rozwój deliktów oraz ich rodzaje i sankcje	
a. <i>Iniuria</i> (zniewaga)	456
2. Pojęcie i sankcja zniewagi wedle ustawy XII tablic — 3. Reformy pretorskie oraz <i>lex Cornelia de iniuriis</i>	
b. <i>Furtum</i> (kradzież)	458
4. <i>Furtum</i> w dawnym prawie rzymskim — 5. Reformy pretorskie i pojęcie <i>furtum</i> za cesarstwa — 6. Rodzaje i sankcje <i>furtum</i>	
c. <i>Damnum iniuria datum</i>	461
7. <i>Damnum iniuria datum</i> przed i wedle <i>lex Aquilia</i> — 8. <i>Damnum iniuria datum</i> po <i>lex Aquilia</i> — Reformy pretorskie i rola doktryny	
d. <i>Rapina</i> (rabunek)	462
9. Pojęcie, geneza i skutki przestępstwa	
Rozdział XIII: Delikty prawa pretorskiego	465
1. Ogólny charakter deliktów pretorskich i szczególniejsze ich rodzaje	
a. <i>Metus</i>	466
2. Kwalifikacja groźby jako przestępstwa i jej skutki	
b. <i>Dolus</i>	466
3. Pojęcie podstępny i jego skutki	
c. <i>Fraus creditorum</i>	467
4. Pojęcie i wymogi zaistnienia przestępstwa — 5. Srodki represyjne przestępstwa	
Rozdział XIV: <i>Quasi-delicta</i>	469
1. Geneza quasi-deliktów oraz ich poszczególne wypadki w prawie justyniańskim — 2. Delikty popełnione przez osoby pozostające pod władzą — Skargi noksalne (<i>actiones noxales</i>) — 3. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez zwierzęta — <i>Actio de pauperie</i>	
Rozdział XV: O zmianie podmiotów zobowiązań	471
a. Zmiana wierzyciela — Przelew wierzytelności (<i>cesja</i>)	471
1. O przejściu praw i obowiązków wynikających z zobowiązań — Pojęcie i historyczny rozwój przelewu wierzytelności — 2. Skutki cesji	
b. Zmiana dłużnika — Przejęcie długu	474
3. <i>Delegatio debiti</i> — <i>Expromissio</i>	
Rozdział XVI: Mnogość podmiotów zobowiązań	475
1. Solidarność bierna i czynna — 2. Powstanie i skutki zobowiązań solidarnych	
Rozdział XVII: Umocnienie zobowiązań (zabezpieczenie wierzytelności)	477
1. Intercesja i jej rodzaje — Ograniczenia intercesji w stosunku do kobiet — Realne zabezpieczenie wierzytelności — 2. Poręka, jej pojęcie i forma oraz skutki — 3. <i>Constitutum debiti alieni</i> oraz <i>mandatum qualificatum</i> — 4. Kara umowna — Przysięga — <i>Zadatek (arra)</i> — <i>Constitutum debiti proprii</i>	
Rozdział XVIII: O umorzeniu zobowiązań	482
1. Ogólny podział przyczyn umorzenia zobowiązań tudzież jego treść i znaczenie	
a. Sposoby umorzenia zobowiązań <i>ipso iure</i>	483
2. <i>Solutio</i> — Warunki ważności zapłaty w odniesieniu do podmiotu i przedmio-	

tu zobowiązania — 3. Skutki <i>solutio</i> — 4. Zwolnienie z długu — <i>Contrarius actus</i> — 5. <i>Solutio per aes et libram</i> — <i>Acceptilatio</i> — 6. <i>Contrarius consensus</i> — 7. <i>Novatio</i> — 8. Inne sposoby umorzenia zobowiązań <i>ipso iure</i> : <i>Confusio</i> — <i>Concursus duarum causarum lucrativarum</i> — Niemożność świadczenia	
b. Sposoby umorzenia zobowiązań <i>ope exceptionis</i>	489
9. <i>Pactum de non petendo</i> — 10. <i>Compensatio</i> — Pojęcie i fazy rozwojowe	
DZIAŁ V: PRAWO SPADKOWE	493
TYTUŁ I: ZASADY OGÓLNE	493
Rozdział I: Pojęcie ogólne prawa spadkowego	493
1. Pojęcie dziedziczenia i spadku — 2. Wymogi dziedziczenia i powołanie do spadku — 3. Nabycie spadku — Skutki sukcesji uniwersalnej	
Rozdział II: Dziedziczenie wedle prawa cywilnego i pretorskiego	498
1. <i>Hereditas a bonorum possessio</i> — 2. Cel i rodzaje <i>bonorum possessio</i> — 3. Względna skuteczność przyznania <i>bonorum possessio</i>	
TYTUŁ II: PODSTAWY DZIEDZICZENIA	502
Rozdział III: Dziedziczenie testamentowe	502
1. Pojęcie i treść testamentu — 2. Zdolność do sporządzenia testamentu — Zdolność do dziedziczenia z testamentu — 3. Formy testamentu — 4. Powołanie dziedzica do spadku — Współdziedzice — Powołanie z warunkiem, terminem lub poleceniem — 5. Podstawienie i jego rodzaje — 6. Nieważność, unieważnienie i odwołanie testamentu — 7. Otwarcie i wykonanie testamentu	
Rozdział IV: Dziedziczenie beztestamentowe	516
1. Zasady ogólne dziedziczenia beztestamentowego — 2. Dziedziczenie beztestamentowe wedle prawa cywilnego — 3. Dziedziczenie beztestamentowe wedle edyktu pretorskiego — 4. Reformy za czasów cesarstwa — 5. Dziedziczenie beztestamentowe wedle prawa justyniańskiego	
Rozdział V: Dziedziczenie przeciwtestamentowe	522
1. Ogólne przesłanki i rodzaje dziedziczenia przeciwtestamentowego — 2. System formalnego dziedziczenia przeciwtestamentowego w prawie cywilnym — Zakaz pominięcia <i>suus heres</i> — 3. Pretorska <i>bonorum possessio contra tabulas</i> — 4. Materialne dziedziczenie przeciwtestamentowe — <i>Querela inofficiosi testamenti</i> oraz zachowek — 5. <i>Querela inofficiosae donationis seu dotis</i> — <i>Exhereditatio bona mente</i> — 6. Justyniańskie dziedziczenie przeciwtestamentowe	
TYTUŁ III. NABYCIE SPADKU	528
Rozdział VI: Sposoby nabycia spadku	528
1. Ogólne przesłanki nabycia spadku — Niemożność nabycia spadku — 2. <i>Usucapio pro herede</i> — 3. Nabycie spadku <i>ipso iure</i> przez <i>heredes sui</i> oraz <i>necessarii</i> — <i>Beneficium abstinendi</i> — 4. Nabycie spadku przez oświadczenie woli — Sposoby pierwotne (<i>cretio</i>) i późniejsze — <i>Tempus deliberandi</i> — 5. Prośba o <i>bonorum possessio</i> — <i>In iure cessio hereditatis</i> — 6. <i>Hereditas iacens</i> — 7. Pojęcie i rodzaje transmisji — 8. Odrzucenie spadku	
Rozdział VII: Skutki nabycia spadku	537
1. Złączenie majątków — Odpowiedzialność dziedzica wobec wierzycieli spadkowych — 2. <i>Separatio bonorum</i> — 3. <i>Beneficium inventarii</i> — 4. Wielość dziedziców — Prawo przyrostu i stosunek do substytucji oraz transmisji — 5. Zaliczenia na dział spadkowy (<i>collationes</i>) — Podział spadku	
Rozdział VIII: Środki ochrony prawa do spadku	542
1. Rodzaje środków ochrony prawa spadkowego — 2. <i>Hereditatis petitio</i> — Cel powództwa i legitymacja bierna — 3. Zakres odpowiedzialności pozwanego — Wpływ sporu o spadek na osoby trzecie — 4. Środki ochrony <i>bonorum possessio</i> — <i>Interdictum quorum bonorum</i> i zakres jego zastosowania — 5. Powództwo fikcyjne: <i>hereditatis petitio (possessoria) utilis</i> — 6. <i>Bonorum possessio decretalis</i>	
TYTUŁ IV: ZAPISY	547
Rozdział IX: Legaty i fideikomisy	547
1. Pojęcie i rodzaje legatów — <i>SC Neronianum</i> — <i>Regula Catoniana</i> — 2. Fi-	

fideikomis — Pierwotna natura i zastosowanie fideikomisu — Zrównanie fideikomisu z legatem — 3. Klauzula kodycylna — Stan w prawie justyniańskim

Rozdział X: Przedmiot, ustanowienie i nabycie zapisów 551

1. Przedmiot zapisu — Kodycy — 2. Formy ustanowienia zapisu — Ograniczenie swobody ustanowienia zapisu — System *lex Falcidia* — 3. Nabycie zapisu — *Dies cedens, dies veniens* — Realizacja zapisów oraz ich ochrona prawna — 4. Nieważność zapisu

Rozdział XI: Fideikomis uniwersalny i *mortis causa capio* 556

1. Pojęcie *fideicommissum hereditatis* i jego cel — 2. Rozwój fideikomisu uniwersalnego — *SC Trebellianum* i *SC Pegasianum* — 3. Fideikomis rodzinny — 4. *Mortis causa capio* — Pojęcie i zasady darowizny na wypadek śmierci — Połączenie (*modus*)

INDEKS RZECZOWY 561